

da je ovi proglas bila prava, nepričakovana strela iz jasnega neba — na glave tistih vlad, ki delajo na mir. Vsa štrenja se jim je zopet zmešala. Kajti ako Milan od vojne sprejme naslov kralja, nimajo vlade več opraviti z upornim poddanikom sultanovim, ampak s samostalnim vladarjem. Zadrege bo tem večje, ker bodo Rusija, Nemčija in Italija gotovo Milana kot kralja pripoznale! Bržčas je to ruski udarec na turkoljubne ministre evropske!

Cerkvene zadeve.

Sv. oče in turško-krščanska vojska. Češki škof Hajs v Kraljevem Gradcu je pridigoval v nazočnosti papeževga nuncija msgr. Jakobinija in zavračal natolcevanje, kakor da bi sv. oče bili Turkom prijazni. Liberalci, frajmavrarji in drugi sovražniki katoliške Cerkve so dolgo časa po svetu trosili laž, da sv. oče s Turkom držijo, in ni še dolgo, kar so laški liberalci, zbrani v Rimu, ravno tisto trdili na javnem shodu. Vidi se zagrizenost teh ljudi in satanska hudobnost, da ne morejo opustiti nobene priložnosti, kjer nebi opravljali in grdili katoliške Cerkve. Vrli škof Hajs pa te laži krepko odbija, in to v nazočnosti papeževga poslanika, ki sv. očeta gotovo bolje pozna, kakor kak jud ali frajmavrar.

Zgled apostolske srčnosti je nek župnik na Pruskem. Kot mornar preoblečen bil je lani na svojo župnijo nameščen. Drugi dan stopi državni uradnik ves razkačen pred njega in mu žuga zavoljo njegove predrznosti z zaporom; župnik se ne zmeni dokler ga žandar ne pahne iz duhovskega stanovanja. Pošten katoličan ga sprejme v svojo lastno hišo. Uradnik mu ojstro prepove, da ne sme nikakoršnega duhovnega opravila opravljati; župnik je gluh proti povelju in kršči otroke, mešuje, pridiguje in pokopuje. Globa mu je napovedana pa je ne plača, in da se rubiti. Potem so ga v ječo odpeljali; farani ga med jokom spremljajo, in žandar, ki ga je odpeljeval, je bil od solz ginjen in trdil je, da ne rad in le prisiljen ta posel izvršuje. Ojstreje od drugih jetnikov so delali z njim v ječi, iz ktere je bil po več mesecih izpuščen, pa tudi iz države izgnan. Župnik se zopet ne zmeni za povelje izgnanstva, se precej v svojo faro povrne in po dolžnosti pastiruje. Vnovič zasačen, bil je zopet v ječo pahnjen; pa komaj iz nje izpuščen, naznani faranom, da naj ga prihodnjo nedeljo pričakujejo; cerkev bila je napolnjena, on stopi na prižnico, ter svoje ovčice opominja, naj se vsem nevihtam srčno ustavljajo, in jim potem deli ss. sakramente. Policija zvé, kaj se godi, toda župnik je že pobegnil in se skril; preoblečen v priprosto obleko stopi v neko borno baito, v katero kmalu tudi državni uradnik pride, in se zraven njega usede, pa ga ne spozna, rekoč: „kam bomo prišli, ako se bodo naše postave tako predrzno prelomovale? ako se upljiv duhovnov ne bo

zatrli, bo ljudstvo ves čut za čast in poštenje zgubilo.“ — „Vaše orožje“, zavrne župnik, „ne opravi nič; ravno pridem iz one cerkve, v kateri je danes izgnani duhoven sv. mešo služil, in policija ga ni mogla dobiti. Prihodnjo nedeljo obstražite cerkev od petih do šestih, nič ne mara, da ga zasačite.“ Omenjeno nedeljo pridejo zares o tisti uri zanesljive straže pred cerkev; toda junaški dušni pastir je že od 1 do 3 spovedoval, odmeševal in potem naglo pete odnesel. Ko je bilo duhovno opravilo že davno končano, so vohuni prišli, toda prepoznali. Drugikrat ni bil tako srečen, ampak spoznan in v trdo ječo vržen, v kateri so ga mesec dni prav ostro imeli, in potem iz dežele pregnali. Toda pregnani, „nepoboljšljivi“ duhoven se neki zimski večer, debel sneg pregazivši, zopet v svojo duhovnijo vrne, zakaj bil je ravno sv. Božični večer, in svojih ovčic tako sveti dan noče brez dušne paše pustiti. Policija ni o tem kar nič sumičila, in ni bila kos misliti take predrznosti. Zbrani množici služi sv. mešo, in opravi vse druge katoliške obrede; od velikega truda opehanega se loti še mrzlica, — pa vendar ni bil zasačen; potem je bil še dvakrat prišel, in je ravno z tako srečnim uspehom duhovno službo opravil. Ko državni uradniki niso bili kos vkljub tolikemu prizadevanju ga ukrotiti in premagati, so ga proglasili kot „otrpjenega in nepoboljšljivega zločinca.“

Ali niso farizeji svoje dni apostolom enako prepovedovali učiti in so jih trpinčili, kakor zdaj delajo prusaki z katoliškimi duhovni? Pač smemo onega katoliškega duhovna prav junaškega apostola imenovati.

„Danica“.

Nemški katoličani so od 15.—18. septembra v Monakovem na Bavarskem obhajali sijajn shod in se pogovarjali, kako bi se najbolj vpešno dala sveta katoliška vera, pravice sv. Cerkve, krščansko življenje, vednost, umetnost, šole, novine, sv. misijoni itd. podpirati, braniti in zagovarjati. Navzočih je bilo više 2000 najodličnejših Nemcev vsakega stanu. Sv. oče so zboru poslali lepo pismo in svoj apostolski blagoslov. Izmed govornikov se je odlikoval dr. Hergenrother, dr. Hertling in kanonik Moufang. Prvi je svoj lepi govor sklenol rekoč: v cerkveni zgodovini je zapisana resnica: Bog ljubi sv. Cerkev in vse se obrne naposled v njeno korist — Cerkev ostane vselej bistveno taista, bodi v sijajni obleki neveste, bodi zavita v plašč žalosti in ponižanja — vsa veličast in lepota Cerkve se rodi iz njenega trpljenja. Drugi je povdarjal potrebo krščanske šole izpuliti iz rok državnega in brezverskega posilstva. Tretji je govoril o pruski „kulturni borbi“ in vse navdašil k stalnosti v borbi za sv. katoliško Cerkev!

Gospodarske stvari.

M. Strnišča brž po žetvi plitvo podorati je vsega priporočanja vredno. Da je dobro in ko-

ristno strnišča brž po žetvi plitvo podorati, o tem so umni in skušeni kmetovavci jedinih misli. Kjer je ta navada že v življenje vpeljana, tam so se o koristih hitrega podiranja strnišč že davno zkušnjo prepričali, kajti lepša rast setve in obilnejši pridelek so jim resnico trditve, da je podiranje strnišč hasnovito, živo pred oči postavile. Na Angleškem, kjer so, kakor je v obče znano pravi praktični kmetovavci doma, pravijo, da z vsakim dnevom, ki ga strnišče nepodorano ostane, daljnega obdelovanja težave rastejo, upanje pa na obilen pridelek pada. Taka beseda pa, kakor skušnje uče, ni po nikakem prenapetu, ako preudarimo, da največ težav in zaprek dobrega pridelka dela plevel. Vrh tega pa se še zemlja tudi vedno bolj strdi in oranje od dne do dne težavnejše prihaja. In k temu še pride tudi izguba redivnih tvarin za sadeže.

Ako se njiva brž po žetvi podorje, tako zatročeno plevelovo seme začne pogajati in rasti, ki se potem, ko že nekoliko vzraste, more z brano do čistega odpraviti. Vrh tega se z podoranjem še doseže, da se ostanki strni podorjejo, s prstjo pomešajo in tako prej strohne in sledečemu sadežu v korist pridejo. Prvemu skrbnemu obdelovanju sledi potem druga globoka brazda in njiva potem ostane delj časa nepovlečena morda celo do druge spomladi, ko jo je potem treba le še povleči ne pa orati. Na ta način se tedaj dvojni basek da doseči. Prvič se vzgornja plast prsti iz zadnjega leta z strnjo in če se je gnojilo, s gnojem vred podorje in pod zemljo spravi. Drugič pa se spodnja črsta prst na vzgor vzrahlja. Tako morejo zrak, svetloba, toplota, mráz in moča bolj v zemljo vdirati in redivne snovi v nji bolj razkrojovati. Površna prst čez zimo postane prhka in rahla in to veliko bolj zda, kakor da bi jo najskrbnejše obdelovanje z najpopolnejšim oravnim orodjem storiti moglo. Tako vzrahljana prst more gaze ali plinove, ki se v zemlji razvijajo, v se potegniti in v sebi obdržati ravno, kakor razne pline iz zraka vsesavati. Vrh tega tako pripravljena zemlja zimsko močo delj časa v sebi obdrži in vendar se spomladi na površju prej usuši, da jo je mogoče ob ugodnem vremenu bolj zaran obdelovati.

Navaden pogrešek pri dvojnem oranju je ta, da se v drugo ravno tako globoka brazda poteza kakor prva. Tako se pa ista plast prsti, ki je prišla pri prvem oranju na dno brazde, pri drugem z vsem plevelnim semenjem in vso gnojivno šaro na vrh izorje in je pri ugodnem vremenu celo polje kmalu s plevelom tako prevlečeno in zaraščeno, da setev ne more dobro in lepo rasti.

Kako ravnati, da se jabelka dolgo čvrsta ohranijo.

M. Jabelka, ktera se bočejo dolgo čvrsta ohraniti, morajo biti o pravem času potrgana, najboljše o jasnih, suhih dnevih, ko lepo sonce sije. Letna jabelka se začno trgati, kakor hitro jamejo

posamezni sadovi z drevesa kapati, jesenska po večji ali manjši zrelosti od srede septembra do srede oktobra, zimska pa še le ko listje pada. Oklana in sploh poškodovana jabelka se ne dajo hranjevati, toraj je pri trganju treba opaznosti. Trgajo se tedaj ali z roko ali pa z pomočjo trgovnika. Jabelka, ki so se otesla, niso za dolgo hranjevanje. Velike množine se hranujejo kakor korenstvo v lonicah ali kopicah na suhih prostorih. Manjše množine pa v prozračnih prostorih, kjer ne zmrznejo, na slami ali trstju položene vendar tako, da se jabelko jabelka ne dotika.

V novejšem času so začeli jabelka na drug način hranjevati, ki se je tudi dobro obnesel. Polagajo se jabelka plast za plastjo v čistem, suhem pesku v sode, ki se dajo trdno zapreti. Vendar pa se mora tukaj gledati na to, da se sad sada ne dotika. Tudi v vodi se dajo ohraniti. V ta namen se vzamejo kadi ali vzgor odprti sodovi. V nje se naložijo jabelka, na nje se nadeva brinovje in čez to deskice, ktere se z kamenjem obtežijo, kakor je to navada pri kapusu in kisli repi. Potem se posoda naliže z vodo. Ko se jabelka izjemajo, se samo kamenje odstrani, posamezne deskice pa le privzdignejo ne pa celo pokrivalo odpravi.

Tako hranjena jabelka se prav dobra in okusna obdržijo do prihodnjega poletja in dobijo nek prijeten vinsk okus.

Jesenska jabelka. 1. Marogasta poletna parmena (Lukas X. 2 a (b) ** †† Sommer-Parmäne. To zelo cenljivo jabelko, ki konec septembra do srede oktobra zori, še se pri nas redko nahaja. Doma je na Angleškem in se šteje k najstarejšim znanim jablaninim drevesom: in je na Hanoveranskem najbolj razširjeno. Sad rodi srednji, bolj širok, kakor dolg, ki je lepe dopadljive podobe. Prava barva tenkej gladkej lupine je svetlo-žolta; na prisolnčni strani zavmito rudeče pobarvano jabelko je ovito z nekterimi rudečimi črtami. Meča ali meso je mehko in ima vinsko-kiselnat, rajnetam enak okus. Diši jako prijetno. To jabelko spada med najboljše sadeže za na mizo in za gospodarstvo. Drevo zraste krepko in kaj rado in obilno rodi. 2. Poletni kalvil (Lukas I, b) ** † Fraas Sommer-Calvill. To znamenito, jabelko je veliko, ter proti muhi lampasto in nekoliko rebrasto in ima tenko, svetlo, mastnato lupino. Barva je zelenkasto-bela, na prisolnčni strani nekoliko rudeča, toda v senci ostane sad ves zelenkasto-bel. Meča je bela, rahla in prijetno dišavnega okusa. Zoriti začne sredi meseca avgusta, septembra in dozori do konca oktobra. Vendar se ravna po legi in toploti, tedaj zori prej ali selej. Sad je pripraven za na mizo in za gospodarstvo. Drevo vzraste močno, rodi že mlado in nenavadno obilno. Za visoke lege in mrzle kraje se ta sorta jablan od vseh sadjerejcev močno priporočuje, in zasluži res vso pozornost naših gospodarjev! Juri Žmavec.

Dve novi sorti žita so začeli na Českem sejati, ki utegnute tudi pri nas kedaj obveljati. Prva je ruska Utobanska pšenica, ki nenavadno močno cimi in poganja ter izredno bogato obrodi tudi v slabem zemljišču. Predobra zemlja njej še niti ne ugaja prav, ker v njej prebujno raste in preveč v slamo gre. Urto banska pšenica ima dolgo, trstikasto slamo, ki brani, da ne poleže. Pravijo, da njej zimski mraz nič ne škodi in da se nje tudi snetjivec ne loti. Klasje ima debelo, betičasto; zrno je žolto, kakor yosek. Stari mecen (61½ litra) tehta 50 kilo. Če je to resnično, potem je pšenica Urto banska res vseh pšeničnih sort kraljica. Druga sorta je ameriški Miltonov oves (zob) iz dežele Minnesota. Njegova največja prednost je, da potrebuje od sejatve do dozoritve najmanj časa, namreč samo 90 dni. Slama je precej dolga; zrnja se obilo pridela, ki je nenavadno težko; hektoliter tehta po 57 kilo. — Seme Urto banske pšenice in Miltonovega ovsa se dobi v Pragi pri Bahlsen-u, Rossmarkt Nr. 54.

Polže iz kleti pregnati. Polži v kletih so kaj ostudni nadležneži. Da se jih iznebimo, je treba tla z živinsko soljo potrositi in stene z solnim lugom nekatere kratki poskropiti. Kjer se polžja gnezda prikazujejo, tam se sol bolj na debelo potroša.

Sejmovi. 25. sept. v Dobovi, v Arnožu, v Slov. Bistrici, v Remšniku in pri sv. Martinu pri Slov. Gradcu; 27. sept. v Svetineh; 29. sept. v Veržeju, v Cmureku, pri sv. Lovrencu na Dravskem polju, v Mahrenbergu, v Šošanju, na Vranskem in v Pilštanju.

Dopisi.

Iz Mariborske okolice. (Seidlova šola in pravda.) Kamška šola je veliko, lepo poslopje, ki služi mnogim gospodom. Pod eno streho ste dve učilnici, stanovanje za nadučitelja, hiša za podučitelja, srenjska pisarna, stanovališče za srenjskega slugo, gumno ali škedenj, hlev za kravo, kozo, kuretno in svinje, nazadnje še kajha, tedaj je lahko mogoče, da mežnar in srenjski ponočni čuvaj nimata prostora pod tisto streho. Za mežnarjevo stanovališče mora cerkveno predstojništvo skrbeti. Ponočni čuvaj pa stanuje v borni leseni požarni utici, kjer bi moralo biti požarno orodje!? Vse še bi bilo prav, le kajha nam ne sodi v šolo, v hišo, kjer morajo skupaj bivati odgojitelji otrok in „faloti“. Po misli vsakega izobraženega človeka je to nedostojno. V petek pred angeljsko nedeljo je Kamški mesar dal svojega hlapca, ko ga je naublal, s pomočjo 4 mož v omenjeno kajho zapreti. „Arestant“ začne razsajati in železno peč po kajhi metati, da je bila groza! Podvoje je iztrgal, ter so nje morali z močnimi drogi podpreti, drugače bi bil jetnik iz kletke

všel. Nadučiteljevi otroci so se začeli tresti; lahko bi se kateri otrok prestrašil in božjast dobil. Pred nekaterimi leti so tudi nekega človeka v omenjeno kajho zaprli, ki je železno peč zdrobil in tako razsajal, da so morali učitelji šolarje izpustiti. Na ta način tedaj ne sodi kajha v šolsko poslopje, in mislim, da nje tudi v celej Avstriji ne najdete v šoli; le samo pod mnogozaslužnim Seidlom se nahaja. Taka je Kamška „ornga“. Lausko leto je Seidel podpisane tožilo zavoljo nekega smrdljivega dopisa, v katerem so bili preostudni priimki, kojih tukaj ne morem razglasiti. Seidl je mislil, le Kamški kovač zamore kaj takega storiti, nihče drugi, pa vkanil se je in tožbo zgubil. Šesteri Kamčani so bili od sodnije, nekateri še le slednji den, povabljeni za priče zoper mene. Vsak je za pot nekaj tirjal, nekateri po 60 kr., drugi 70 kr., tretji in četrti po 3 gld. Zastopnik Seidlov je rekel: le tirjajte, bo se že plačalo. Misli si je gotovo: bo tako Kamški kovač plačeval. Ko pa je nekdo prišel po denarje, se mu je reklo: „za vašega srenjskega predstojnika zamorete že zastopj tudi nekaj storiti.“ Črez nekatere mesece je podpisani rabočane podučeval, kako morajo steze popravljati in jim tako močno depovedal, da so ga zavoljo časti žaljenja pri Seidlu tožili, in on pri sodnji. Večjega veselja še Seidl ni imel, ko takrat ko je zvedel mojo obsodbo. Pošiljal je povabilo za „čičelo“ po celey fari, preden jo je meni izročil. Od mene je sodnija hitro tirjala denarje za priče okoli 4 goldinarje. Plačal jih sem, pa tudi rekel, da naj Seidl ljudi pri miru pusti ali za denarje poskrbi, preden jih toži. Sploh pa pri Seidlovem imenu in delovanju človek nehoté misli na deželo, kder vladarijo paše in bašibozuki!

Frane Pak, Kamški kovač.

Iz Slovenjgraškega okraja. (Volitve.) Pretečena sobota prinesla nam je veselo zmago pri volitvah za okrajni zastop, kakoršne še tukajšni Slovenci nismo doživeli, odkar okrajni zastop obstoji. Z veliko večino so od velikih posestnikov izvoljeni narodni konservativni kandidati: gg. Bart Jan., po domače Lindenhof, posestnik graščine v Št. Janu, Dietrich Urb., nadžupnik v Šmartnu, Fišer Val., obč. predstojnik v Šmartnu, Hauke Jan., mesar v Slov. Gradcu, Pečolar Ant., po domače Jesenko, Peharc Fr., c. kr. okrajni sodnik, dr. Šuc, mestni župnik in Verdnik Šimon, po domače Taubenwirth. Zmaga je tem veseljši, ker je nasprotna stranka vse žile napenjala, da bi si spet večino pridobila, ter silo in zvijače na pomoč jemala. Vsilila je 2 nova velika posestnika iz mesta, namreč mestno občinsko hišo in mestjana Kranerja, ktera le hišnega davka za najemšino (Hauszinssteuer) toliko plačujeta, kolikor postava tirja, nikakor pa ne zemljiške štibre. Protest in rekurs od naše stranke zoper to odločbo nista nič izdala. Vendar jim to ni nič pomagalo; pomagala jim tudi ni zvijača, da so nekega volilca po svojem zavezniku hoteli odpeljati dati; drugega so prejšnji den